

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 18.

V Ljubljani, v soboto 6. maja 1899.

Letnik IV.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 7 novč. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravištvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravištvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15.** Uradne ure od 9—12 ure dčp. in od 2—4 pop. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Škofu — boj!

Med najbolj blagimi, po mišljenju in dejanjih najplemenitejšimi možmi, kar jih nosi slovenska zemlja, stoji v prvi vrsti ljubljanski knezoškof Anton Bonaventura. Njegovo izredno milosrčnost občudujejo vsi siromaki ljubljanskega mesta, njegova kipeča ljubezen do slovenskega naroda prekaša nade vseh narodnjakov, njegova požrtvovalnost v izvrševanju svetega poklica, sklenjena z največjo ponižnostjo, je — čudež. Vemo, da ne ustrezamo visokemu dostojanstveniku, ako postavljamo svetlo luč nekoliko više, da jo vidijo ljudje, a postala je to naša časni-karska dolžnost, kajti „Slovenski Narod“ je napovedal škofu boj zaradi vere in morale, zaradi tistih načel, ki stoje v našem programu, in katera je l. 1894. tudi narodna stranka še imela za „trdni temelj razvoju slovenskega naroda“.

S terorizmom in drugimi nečednimi sredstvi pridobljena zmaga pri ljubljanskih občinskih volitvah je osokolila dr. Tavčarja do žalostnega poguma, da je ukazal svojim pomočnikom Malovrhu in dr. Slancu, nastaviti curke zasramovanja in psovk na prvega čuvaja krščanske misli v deželi, na prevzvišenega knezoškofa. Kar se dr. Jegliču ni primerilo med Turki v Bosni, to je doživel zdaj kot knez in škof med svojim narodom, katerega takó iskreno ljubi, med Kranjci kristijani. In zakaj?

Ko je prihajal lansko pomlad dr. Jeglič kot škof v deželo, sedel so nekega večera pri županu Hribarju na večerji prvaki narodne stranke. Hribar je bil ravno prejel iz Djakova pismo, v katerem je bila najlaskavejša pohvala novega škofa. Hribarja so gostje zvesto poslušali, le dr. Tavčar je godrnjal in na zadnje je dal duška

svojim čutilom, spominjajoč se najbrže dobrot, katere je prejel od svojih stricev-duhovnikov, in je zaklical: „E, far je far!“ — Knezoškof se je vender ponižal in po svojem prihodu tudi dr. Tavčarju napravil obisk ter je bil sploh tudi do skrivnih nasprotnikov do skrajne meje prijenljiv. Počastil je shod učiteljev in jih celo obdaroval, in naglo je razobesil zastave, ko so zborovali vseučiliščniki v Ljubljani.

Pri zborovanju akademiške mladine je pa počila prva struna. Vseučiliščniki so sklenili napravljati shode med narodom, a predlog krščanski mislečih dijakov, da bi se v program vzeli besedi „na krščanski podlagi“, so zavrgli in nato z zasmehom na krščanske dijake zapeli pesem: „Naprej!“ Hribar in Tavčar sta s svojimi govori potem potrdila dijake, da so prav storili, ko so zavrgli krščansko misel. Tisto uro so se umaknile zastave s knezoškofove palače. V „Narodu“ je pa prvič zagromel sluga liberalne misli na škofa, ki ni hotel biti sluga liberalnemu slugi.

Nihče ne more oporekati trditvi, da ima škof ne-le pravico, ampak tudi dolžnost, poskrbeti za krščansko vzgojo mladine v svoji škofiji. Kakor obstreljen medved je pa planil po koncu „Slovenski Narod“, ko je premilostni knezoškof razglasil načrt za ustanovitev krščanskih zavodov. Pisal je proti njim članke in koval dopise ter za žive in mrtve pridušal v člankih in dopisih svoje pristaše, naj se uprejo škofovemu naskoku na napredno liberalno misel. Psovke so letele na škofa zato, ker se je drznil izdati do kristjanov oklic za novi zavod in vzgojiti si drugačnih dijakov, kakor je bil urednik „Slovenskega Naroda“. Hinavski je vender „Narod“ še prikrival svojo togoto, dokler ni prišla odločitev pri št. 13.

Načelnik mestne policije je baje pomagal ustanoviti in sedaj še brani obstoj nesramne hiše v Ljubljani, katero je škof s prižnice v stolni cerkvi proklel. Ta zadeva se tiče krščanske javne morale. Kdo si upa trditi, da taka hiša, ki grehu roko drži, krščanski morali ne škoduje, ako se oblastveno dovoljuje? Kdo more reči, da prvi čuvaj krščanske morale pri takem početju mora biti slep in gluhi? Kdo se drzne udariti po namestniku apostolov, ako on po svojem poklicu in svoji vesti reče: obsojam tako hišo? To predrznost imata „Slov. Narod“ in indirektno prvi njegov delničar župan Hribar. Ko je knezoškof župana zastonj prosil, da naj odpravi božjim zapovedim nasprotujočo hišo, in ko je po brezvspešni prošnji pred volitvami v občinski svet naznanil željo, da naj se volijo krščanski možje, padla je zadnja stena; napovedal se je v „Narodu“ smelemu „agitatorju“ krščanske misli najljutejši boj. Niti te male koncesije vodja narodno-napredne stranke ni hotel dovoliti krščanski slovenski stranki, da bi bil, kar bi lahko storil, zapodil iz Ljubljane „garjeve device“, ampak napovedal je boj njemu, ki nastopa proti korupciji naroda.

Malovrh, Slanc, Tavčar so tedaj na delu v „Narodu“. Ljudi treba preparirati s članki in dopisi za zadnjo odločitev. Mojstri so v psovanju in blatenju oni trije voditelji misli in čutil liberalne stranke, v tem poslu so jim dunajski čifutski žurnalisti le slabe sence. Za trdno se tedaj nadejajo, da bodo zamašili usta škofu s pritiskom javnega mnenja in za vedno potep-tali v deželi krščansko misel. Debela polena, ki jih v „Narodu“ mečejo na škofa zadnji teden, kažejo, da so pripravljeni za skrajni naskok in, če treba, tudi zakričati: Križajmo ga! Izbruhov

Pismo iz Črne gore.

Cetinje, koncem aprila.

Zadar, Šibenik, Trogir, Splet, Vis, Dubrovnik, Kotor . . . itd., to so Vam mesta vrlo južnega značaja. Ulice ozke, umazane; hiše nepobeljene; ljudje vseh mogočnih plemen . . . Ni čuda! To so mesta trgovska, mesta stara, mesta, v katerih nima renesanca dosti pristašev. In vender Dalmacija kar drzno kaže svoje italijansko lice . . . povsod se skoro zboruje z jezikom italijanskim, z jezikom, v katerem se je slavila — renesanca, prenovljenje umetnosti, i stavbarske i slikarske! Italijanski jezik! Ah! Hrvat, Srb, rodoljubna domoljuba, svoje kršne domovine tal ne moreta po nikaki ceni odbiti onemu jeziku, v katerem piše „Piccolo della Sera“ svojo resnico . . . Jezil sem se, ko sem slišal v različnih dalmatinskih mestih italijansko govorico, in to od Hrvatov in Srbov! Baš na takem trnju sem bil kot včasih v Ljubljani pod Tivolijem . . .

Prepotovavši kršno Dalmacijo sem se napotil v Črno goro. Mnogo sem že čital o Črni gori, o njenih prebivalcih, o njenih običajih . . . In mikalo me je, da vse to sam vidim, da sam proučim in ločim vsaj za sebe resnico od neresnice. In eto me v glavnem mestu teh gor, teh golih skal, teh pomnikov junaške slave Črne gore!

Cetinje ni mala vas, ne, Cetinje je lepo, snažno mesto, v katerem stoji poslopja, ki ne zaostajajo za takozvanimi monumentalnimi . . .

Knezova in prestolonaslednikova palača, monastir, gimnazija, vojašnice, palače poslaništev itd., o, to Vam ni za „borno malo selo“. In ona čitalnica v „Cetinjskem domu“! Ej, ta Vam svedoči, da v Cetinjah ne biva „ein Volk ohne Kultur, ein Volk, dass nicht einmal lesen kann!“ Poleg ruskih, čeških, slovaških, francoskih in drugih časopisov sta tu tudi „Ljubljanski Zvon“ in „Slovanski Svet“. Tu se čita mnogo; uprav presenetilo me je, ko sem v čitalnici ob vsaki dnevni dobi videl marljive čitalce.

Črnogorski prestolonaslednik Danilo, slok in vrlo izobražen mož, se ženi. To ni mala stvarca za Črnogorce! Črnogorec hoče, da mu je knjeginja mati, knez gospodar pak oče! Razume se, da je narod, obveščen po Nikolovem proglasu „Mome dragom napodu“ o zaroki Danila, slavil ta vrlo znameniti dogodek, kateri ni samo družinskega, temveč i strogo političkega pomena.

Pri tem-le spominjam na knjigo, nedavno v Nizi obelodanjeno: „Le question de l'orient et les Balcons Slaves“ par Gorloff, o kateri pri gotovi priložnosti izpregovorim več.

Narod je vesel! In to ne morda privilegirane kaste — teh v Črni gori ni, — temveč narod, prosti narod hrabre Črne gore.

To slavlje pak je nekako porušilo smrt rodoljuba pesnika, Črnogorca Radoja Roganovića. No, niti mene ni pustila hladnokrvnega, kajti nameraval sem se z Roganovičem porazgovoriti

o marsičem, osobito pak o vprašanju srbsko-hrvatskem, kojega je pokojnik pazno spremljal. Spominjam se še onih dopisov in pesnij, katere je pošiljal v lepo našo „Narodno Misel“, v organ ujedinjene hrvatsko-srbske in slovenske mladine. Roganović je bil pesnik, pesnik narodni; sicer brez globokih mislij, ali pri tem pesnik čuvstev! Bil je vrlo plodovit; stresal je pesni „kak iz rukava“, kakor je rekel poznati Rus zgodovinar Rovinski, kateri je mnogo storil za razjasnjenje zgodovine Črne gore.

Mladi pesnik, moj sostanovalec, Nikola St. Ljubiša, ki je znan po raznih svojih delih v „Luči“, „Bosanski Vili“, „Glasu Crnogorca“ itd. in po nekem lepem prevodu iz Lermontova, zložil mu je lepo pesem žalostinko „Nad grobom“ in jo govoril pred stanom pokojnika v prisostvo-vanju velikega vojvode Mirka, mnogo državnih dostojanstvenikov in množtvom naroda. Govorila sta še gosp. profesor in urednik „Luči“ Lazar Perović in „sekretar velikog suda“ Šavlić.

Radoje Roganović je — kakor poje Ljubiša —

„Sve što si moga, ti si nama dao.
„I pjesnom vjence vio rodu svom.“
„I mišcom hrabrom lavore si brao.“
„U boj, gdje zveči jatagana lom!“

Da, umrl je patriot, no, a narod je pokazal, da ga ceni. In to je lepo! Narod je klikal: „Pjesniče, z Bogom! Z Bogom za na vjek!“ Roganović je bil blagajnik pri finančnem ministertvu. Lahka mu zemljica! —K.—

besne surovosti, ki lete na škofa v „Narodu“ zadnje dni, danes ne omenjamo podrobno. Povedali smo le uzroke, za kaj se gre: kdo je napovedal boj, in zakaj. Vsak naj sodi po svoji vesti, preden se odloči: ali za „Narod“, ali za škofa. Strah nas ni! Ako bi tudi prišlo do tega, da bi, kakor pred 300 leti, moderni luteranci v Ljubljani napadli s kamenjem in pestmi procesijo s svetim Rešnjim Telesom, ne bojmo se! Boj bo porodil junake tudi na naši strani, junake krščanske misli.

Vseučiliščniki in socijalno vprašanje.

Odlomki iz govora Edmonda de Amicis v društvu laskih visokošolcev v Turinu.

„Kaj mislite, da je socijalno vprašanje?“ me vprašate najprej. To je vprašanje, kateremu se najložeje odgovori z vprašanjem. In tu je imate: Ali je življenska beda in opravičena nezadovoljnost večine človeštva — v revnih in bogatih, v civilizovanih in neizobraženih deželah — nastala po zakonu narave, ali jo je napravila človeška roka?

Ali je to usoda človeštva, ali so to škodljive socijalne naprave, da gospoduje sila, katera kupiči na jednom polju človeške družbe bogastvo in kulturo, na drugem pa nevednost in uboštvo?

Sila, katera povzročuje dobrote vede in kulture le v jednom stanu, katera veliki množini skoro popolnoma odreja duševno vzgojo in duševno življenje, katera dovoljuje, da eksistuje toliko velikanskih zakladov poleg toliko nezadovoljnih potreb, toliko v oči bijočega lenarjenja poleg obupnih muk delavskega napora?

Ali je to morda železna nujnost, ali so to posledice dolge vrste napak, da napredujoča civilizacija uničuje mirijade človeških bitij, da pred nogami te napredne družbe zeva strašno brezno bede — vsem v svarilo, da postaja boj za življenje od dne do dne bolj divji? Da se v tem boju izgubljajo najboljše sile, da se kazi vest, okameneva srce, da pobija posamezen zmagovalac sto premaganih na tla? Da so milijoni delavskega ljudstva prišli tako daleč, da se boje vsake iznajdbe človeškega duha, katera nadomešča njih moči, in jo preklinjajo, da je eksistenca neštevilnih rodbin, njih vsakdanji kruh odvisen od neurejenega in brezmiselnega trgovskega boja, katerega niso povzročili, kojega niti ne razumejo?

In konečno, kaj je to, da ima vsaki narod v svoji sredi dvoje ljudij, katerih prvi se tresejo od strahu in nezaupanja, dočim drugi divjajo in groze, da mora strogost zakona veliko uporno maso držati na uzdi?

Kaj pomenja to, da se izgubljajo nekateri glasovi, veseleči se napredka, v veliki, naraščajoči, neutolažljivi pritožbi nebrojne množice — kdo je to zakrivil? Morda je vplival tajni socijalni zakon, kateremu človek ni kos, ali pa človeški egoizem, kateri prešinja naše naprave in navade, ki ovira zdravi socijalni razvoj; skratka: ali imamo za tako zlo radikalnega zdravila, ali kar celo vrsto takih sredstev?

Temu vprašanju odgovarja socijalizem: „Da!“ Milijoni glasov pravijo: „Ne!“ No, jaz vam tega „da“ ne bom dokazoval tu. Prepričan, da v svojem obližju bolj pogosto čujete drugi nego prvi odgovor, sem prišel, da Vam povem: Ne vprašajte — iščite si odgovora sami. Prišel sem, da bi se postavil po robu tistim nazorom, ki vam branijo iskati tega odgovora zato, da slepo vzprejemate njih lastni odgovor. Takih nazorov, vzrokov je dosti in različnih, zdi se mi pa, da je med Vami malo takih, ki bi jih ne bili slišali vseh.

Navadno Vam pravijo: Omejite se na svoje učenje, glejte, da se izpopolnite v svoji stroki, ker že s tem zadostite svoji nalogi napram družbi. Svet naj popravljajo drugi. —

Teh ne poslušajte!

Nečastno je, samo toliko služiti družbi, v kolikor to nujno zahtevajo lastni interesi. Naša doba zahteva izpremembo te definicije, ki je bila preje merodajna pri poštenem trudu človeka. Dandanes ne zadošča več samo izvrševanje naj-

izbranejših osebnih krepostij, ako si človek maši srce in uho pred vzkliki človeške bede, ako sam neposredno ne poseza v osvoboditev svojih bratov in ne pomaga krepko pravici do zmage, ako ne žrtvuje vsaj jednega dela svojih močij vestnemu premišljevanju, katero socijalno nazoranje naj vzprejme za svoje, da bi koristil občenemu blagru.

Ne ozirajte se niti na tiste, ki vam svetujejo, da sedaj to opuščajte, ker se baje s socijalnimi problemi lahko pečate pozneje; kajti tisti, ki vam danes pravijo: „Brigajte se za svoje študije,“ — vam poreko pozneje: „Brigajte se za svoj poklic!“ in vedno vas bodo porivali nazaj v trdnjavo vašega domačega ognjišča vašega urada, kakor vas hočejo sedaj vezati na svetišče umetnosti in vede. Pečajte se s tem vprašanjem sedaj, sedaj, ko so misli in srca sposobne za velike ideje, sedaj, ko se lahko na sebi prepričate o resnici izreka veleučnega narodnega gospodarja, da poje manje socijalne vede izvira bolj iz srca nego iz razuma, sedaj, ko krutost boja za vsakdanji kruh ni še otopila vaše velikodušnosti in vašega sočutja.

Tisoči vaših bratov, kojim je usoda odrekla tolažbo in čast duševnega dela, kojih življenje poteka brez vsake prijetnosti, se zanašajo na studujočo mladino pričakujoč, da boste vsaj vi brez predsodkov razložili njih položaj.

Vzpodbujali vas pa bomo k temu i tedaj, ako vas pripelje vaše prepričanje do drugega mišljenja, nego je naše; kajti višje cenimo svoje zagrizene nasprotnike, ki vzpodbadajo našo bojaželjnost, nego one brezbrizneže, katerim se ne ljubi boriti se, pred katerim nam omahuje orožje v roki, vzpričo katerih nam izginja navdušenje iz srca.

Od tega le hipa se seznanjajte s tem vprašanjem, kajti pozneje se ga nikakor ne boste odkrižali, in naj si izberete kakeršenkoli poklic, ono se vam vsili v samotne sobice, v vzgojo otrok, v izvrševanje državljskih dolžnostij. Ono vsakemu zastopi pot, pojavlja se v vsakem duševnem vrenju; in vsa vprašanja evropske politike, parlamentarni prepiri, znamenitosti o umetnosti in obrti, velike domoljubne slavnosti, da, i mednarodni boji so le zgodovinske epizode, katere potiskajo ono vprašanje le za trenotek v ozadje; brž pa ko prenehajo, stopa že zopet ono na obzorje — velikansko, nepremakljivo, večno, Keopsovi piramidi podobno, kadar potihne vihar v puščavi, kadar se poleže pešeni vrtnec na zemljo.

Gotovo mi ni treba zavračati onih, ki Vam svetujejo, da se izogibljete socijalnemu vprašanju le zato, ker se tiče samo jedne ali vsaj samo nekaterih vrst, a ne Vas; kajti uverjen sem, da se Vam gnjusi grda sebičnost te trditve, baš tako, kakor morate skomizgniti nad brezsmiselnostjo, s kojo se podcenjuje tako mnogobrojni del človeške družbe, katerega bi ne mogli pogrešati zaradi mogočnega in zaslužnega njegovega dela.

Toda i sam na sebi je ta vzrok napačen.

Socijalno vprašanje dandanes zadeva vse vrste, kajti i srednje vrste občutijo, dasi manj bolešno in živo, vse škode, zaradi kojih se pritožujejo nižji. Eksistenca velikega dela meščanstva je jedva manj grozeča, nego one vrste, katero imenujemo delavstvo v posebnem smislu besede. V vseh strokah trgovine in obrti vidimo posestvo srednje velikosti v obupnem boju z velikim. Že med premožnimi imamo cele kohorte beračev, vidimo, kako se bori sto in sto pari jev za zaslužek med saboj, kateri zadošča komaj za življenje, in kako tisoči nadarjenih mladeničev zaslužijo pred tridesetim letom komaj toliko, kakor navaden postrešček. Tu imamo postarne ljudi, njih miloščinsko plačo, ki so na poti mladini; tu je žena, ki se bije z možem za službo, mož, ki jo hoče prevzeti otroku. Baš tako se bore potapljujoči se za plavajoče kosce lesa.

Nizko stališče, na koje je družba postavila delavce zaradi manj vredne vzgoje njegove in zaradi našega praznega napuha, zaradi priznavanja njegovega dela v teoriji, zaradi zaničevanja istega v praksi in zaradi skromne, ne stalne, čisto kar ponižujoče nagrade za njegovo

delo (vse to so vzroki, da hrepenimo vsi iz nižjih vrst v višje bodisi tako ali tako), to stališče je vzrok, nadprodukcije tudi na duševnem polju. Mi imamo preveč mladih izobraženih mož (pri Slovencih ni tako; naša inteligencija pa — nič! To imamo le tedaj, kadar je potrebujemo; kar iz zemlje jo izteptamo. Quod factum — na trgovskem shodu!), katerim izobrazba pomaga prav toliko, kakor lačnemu zlato v puščavi; — imamo rezervno armado onih, ki so sposobni za delo z glavo, kateri pa kakor delavska armada svoje delo prodajajo pod ceno, vzprejemajo vsaki pogoj življenja, toda življenjskega obstanka v tem ne najdejo. In ta veletok narašča od dne do dne bolj in bolj in valovi so že tako močni, da je celo v zemlji, katera se zahvaljuje za svojo politiško in vojaško premoč v Evropi le svoji visoki kulturi, vlada prisiljena odrekati dovoljenje za ustanovitev novih učnih zavodov, ker sedaj obstoječi popolnoma zadoščajo za potrebno število kandidatov. Spomnite se še na to, da se ženam (za nje ravno tako velja socijalno vprašanje) odpro vsa pota, kar je naravnost nujno tekom časa; pomislite še, da se uresniči tista želja, ki kipi vsakemu iz srca, namreč, da se zniža vojaška moč, da pride potem na tisoče novih mladeničev, ki se bodo vsled svoje vzgoje in predsodkov naše družbe izogibali mehanski delu, in predstavite si meščanski proletarijat, katerega se ne bo treba nič manje bati nego delavskega; kajti prvi je bolj izobražen nego „navadno“ ljudstvo.

A tak proletarijat imamo že, le da je še spojen z višjimi vrstami, čeprav z jako slabimi vezmi tradicije in interesov; v mnogih deželah se je že oklenil socijalizma, postal je vir strašne nezadovoljnosti in upora v sredi meščanstva samega.

Ako je pa v tem hipu in zlasti med nami malo znan, ker so njegovi življi raztreseni in si dosti ne upajo, ker so v nevarnosti, da bi ne bili denuncirani in izgnani od onih, katerim usoda bolje streže, od katerih so odvisni; pa le počakajte trenutka, ko izgine njih strah, a vzraste nada, dokler ne postane socijalizem splošen v parlamentu, v tisku in povsodi. Takrat pa boste dočakali njihovih osvetoželjnih vzkrikov, a ubraniti se jim ne boste mogli.

Zato obrnite hrbet onim, ki Vas nagovarjajo, češ, da je socijalno vprašanje samo kmečko in delavsko vprašanje, kar bi pa po svojih mislih tudi dosti pomenilo: toda ne, to je vprašanje, tičoč se vseh — izvzemši slepe in gluhe.

Zopet drugi poreko: Čemu bi se morali pečati s socijalnim vprašanjem? Tako je staro, kakor naš svet. To je samo zamenjava pojmov: namesto sužnjev — slug, namesto slug — najemniki. Ti, ki so bili premagani v Darwinovem „boju za življenje“, so od nekdaj že nadlegovali svet s pritožbami. Socijalizem je vedno zdravilna davica ošabnega individualizma.

Kar se tiče Darwinove teorije, se zadovoljimo z vprašanjem, ali je mogoče zakone v boji med nižjimi vrstami porabiti tudi z ozirom na ljudstvo? Oni, ki so poraženi v boju, rasto po številu, ne pa da bi izumirali. Morali bi se samo združiti — in to jim ni težko —, pa bi razpršili zmagovalce, kakor veter pleve.

Oni pravijo: „To vprašanje je staro, kakor naš svet.“ — Recimo! Toda tako stara, kakor naš svet, ni tista doba, v kateri se je začelo priznavati načelo enakosti. Dalje ni tako stara, kakor naš svet, ona probujena zavest državljske in politiške enakosti, vsled katere dandanes bolj, nego drugikrat, občutimo gospodarske krivice; ona višja kultura, ki le povečuje v ljudstvu duševne boleti, ki je prešinjajo pri pogledu na tako velike razločke med posameznimi vrstami. Mlajši je tista relativna beda, ki se je vsled naraščanja bogastva in rafinovanega načina življenja nekaterih posameznikov pomnožila neizmerno.

Da, mogoče je, da je socijalno vprašanje tako staro, kakor naš svet. Nova je pa gigantska moč, katero je dalo zlato v roke nekolikim zasebnikom, ki se postavljajo sredi svobodnega ljudstva kakor vladarji, uživajo del svoje domovine — velik, kakor samostojna država, ki imajo usodo stotisočev ljudstva v svoji mošnji, ki ko-

risti svojega naroda zamenjajo le na svoj dobiček in lahko podkupujejo ljudstvo in državo.

Novo je to, da so se ustanovila nasproti tem denarnim kraljem in njih vsemogočnim federacijam društva sto in stotisočev delavcev, društva, številna kakor narodi, in organizovana kakor vojaška sila; da se proletarci v vseh mestih civilizovanega sveta, v katerih se osredotočuje obrt, združujejo v polke, se dogovarjajo, disciplinujejo, pobratimstvo sklepajo. Novo je tudi, da se vrste delavski kongresi, na katere prihajajo od 19. narodnostij odposlanci, ki zastopajo 5 milijonov delavcev, da najdemo zemlje, kjer 20 mest proglašajo, naj bi zemlja bila lastništvo vse človeške družbe, naposled da v parlamentu najbolj izobražene in najmočnejše evropske zemlje zastopa 35 privržencev nove ideje, ki so bili izvoljeni s takimi večinami glasov, kakeršnih nobena druga stranka nobenega naroda ne more pokazati.

Novo je mednarodno sporazumljenje agitatorjev, vsled katerega na dano geslo med Parizom in Sydneyem, med Berlinom in Novim Yorkom ustavi delo na isti dan blizu 9 milijonov delavcev. Resnično je novo, da se dan na dan, od kraja do kraja, po vsem svetu razpošiljajo milijoni lepakov, ki oznanjajo vsi jedno nado, razvneajo jedno strast, in ki se v skrinjah in stanovanjih v kletih zbirajo kakor dinamičnega žaloga.

Še nekaj novega je, da namreč ogromno število delavcev vseh dežel po 10urnem, napornem delu zvečer prihaja k novemu trudu, da bi se poučilo o socialnih vprašanjih; da si delavci pritrjujejo kruh od ust, da si lahko naročajo časnike, ki jih branijo, in žrtvujejo ostanek svojih močij propagandi svojih idej in organizaciji svoje stranke. In pri tem vztrajajo z navdušenostjo in z ognjem, kateri marsikoga upogne v grob.

Nič manj novo in važno ni, da so voditelji te velikanske nezavedne množice učenjaki in državniki, zastopniki vseh ved in umetnostij (in množica ve, da je tako), kateri njihovo stvar branijo v vsaki zemlji v duševnem in praktičnem življenju.

Skratka: socialno vprašanje je sicer lahko staro, kakor svet, toda kaj je posebno znamenje naše dobe, kar se ni pojavilo ni v zadnjih letih pred francosko revolucijo, ko so oborožene vrste v prevzetni brezskrbnosti uživale naprej, to je tisti nemir, katerega čutimo v sedanjem položaju vsi, in naj si je velikost našega premoženja, naj si je naše mišljenje v socialnih vprašanjih tako ali tako; to je ona nezadovoljnost v glavi in v srcih, oni skrivaj glodajoči razpor med našo socialno vestjo in našimi zasebnimi koristmi; to je ona meglena zavest krivde, nejasna slutnja nečesa ogromnega, usodnega, česar ne moremo razmotriti s prostim očesom, kakor popotniki, ki brez voditelja zaidejo na slepo srečo v neznano zemljo.

Zopet drugi ljudje vas hočejo odstraniti od takih mislij. Pravijo, da ni dobro, če nas pretrese kak nenadni posamezni potres, umeten pojav; v resnici je ono gibanje baje zelo počasno, polno notranjih nasprotij, zadržujejo ga analogičsko se vračajoče pavze, tako da bodo jedva naši vnuki videli družbo v resni nevarnosti.

Tudi tem ne verjemite. Navidezno v največjem pokoju se plodi to gibanje s tako hitrostjo, o kakršni se niti njegovim privržencem ni sanjalo. V Nemčiji najbolj napreduje socializem v dobi izjemnih zakonov, kateri so ga samo navidezno uničili. Največji del njegovih uspehov se doseže potihoma, in baš radi tega ni mogoče tega gibanja zasledovati natančno.

Tisti, ki so se borili proti njemu, najpreje s posmehovanjem, potem z zlobo, začenjajo sedaj občne, neprestane diskusije, v katerih se čisto dogaja na nemalo presenečenje teh meščanskih pobalinov, da stoje pred nasprotniki iz delavskega stanu, kateri so jim v znanju gospodarskih vprašanj njih samih se tičočih čisto jednaki. Prav polagoma si socializem podrobuje tisk, literaturo, gledišče, prodira v akademije učenjakov, v kabinete monarhov, dviga svojo glavo na prižnicah, osvaja si jedno stolico za drugo, ka-

terih mnogo ima že v oblasti, v kolikor to dopušča duševna svoboda. Skoro lahko trdimo, da se manje širi na površju, zato pa tembolj poganja od zdolej na kvišku. V ogromni znanstveni polemiki, s katero preplavlja vsa vprašanja, ki se ga dotičejo (in on se dotiče vseh), zmaga nad nasprotniki, razširja svoje ideje.

(Konec prihodnjič.)

Politiški pregled.

Izvrševalni odbor desnice se snide dne 18. maja ali pa precej po binkoštnih praznikih na Dunaju. Razmere med Čehi in vlado so postale napete, ker zahtevajo Čehi, da naj se narodnostne zadeve rešujejo za Češko le v deželnem zboru. Zahtevajo tudi, da bodi češki jezik v vseh deželah češke krone deželni jezik. Slovenskim zastopnikom treba posebne previdnosti, da na sestanku kaj ne počijo, Slovanom in zlasti Slovencem v škodo. Finančni minister dr. Kaizl je odpotoval v Prago, da pouči Čeha o namerah vlade, ki ima težaven položaj že zaradi nagodbe z Ogrsko. Čehi dr. Kaizlu očitajo, da nima energije.

Nemška brutalnost. V Hetu se je vršila kazenska obravnava proti dvema nemškima avskultantom. Sodnik ni dovolil češkemu odvetniku dr. Miřicki, kakor tudi češkemu tožitelju dr. Tieftrunk-u govoriti češki. Ko sta tožitelj in njegov odvetnik po obravnavi hotela iti na kolodvor, da bi se odpeljala, ju je množica sprejela z velikim upitjem in kar besnela je, to pa samo zato, ker sta hotela pri obravnavi govoriti češki. Dr. Tieftrunka so morali orožniki spremljati iz mesta in njega zastopnik se je moral v svojem vozu braniti z revolverjem. Nato je redar ustavil voz in dr. Miřicka je moral ž njim na policijo in prenočiti v zaporu. Krona vsemu pa je dejstvo, da se je proti njemu uvela sodna preiskava. Ta neslišani dogodek je bil povod, da je dr. Herold imenoval v češkem deželnem zboru to „azijatski škandal“, in vskliknil doslovno: „Nikjer ne bi našli takega strahopetstva, take malovrednosti političkih in pravosodnih oblastev, kakor je bila ta proti češkemu narodu. Za tako državno administracijo nimamo druge besede, nego ono pokojnega Greuterja: „Pfui! pfui! pfui!“ Povedal je nadalje dr. Herold, kako je množica, ko je izvedela, da ostane odvetnik v zaporu, pela po ulicah koral Bismarkove pesmi in pesem „Die Wacht am Rhein“, te tipične pesmi neavstrijskega patrijotizma. Govornik je pozival vlado, naj varuje zahteve Čehov in je končal: „To zahtevamo, pri tem ostanemo, to bomo skušali doseči! Ako ne pojde z lepo, si pa, — in to moramo — izsilimo od namestnika.“ Radikalni češki listi pišejo: „To je torej plačilo, da je češka delegacija žrtvovala svoje najdražje, ljubezen in popularnost v narodu. Zadnji čas je, da volilni krogi krenejo na druga pota, sicer se ne bodo smeli čuditi, ako Čehi temeljito premene razmerje do vlade. Ako hebski dogodek ostane brez eksemplarične kazni, potem je konec poziciji Mladočehov mej češkimi volilci.“

Pruski kulturni minister Bosse in poljščina. Deputacijo Poljakov zavrnil je osorno nemški kulturni minister, ko je prosila, da bi smeli Poljaki osnovati privatne poljske šole. Dejal je, „da noče nikakor poljščine zatreti, ali Pruska ni dolžna, da bi gojila poljščino v šolah, in da ne ugovarja temu, ako se otroci materinskega jezika doma uče pri stariših, tudi temu ne, ako kdo posamezno poučuje 1—2 otroka, ako se za poukom ne skriva kak politični namen. Vlada pa bode brez pardona nastopila proti preganjanju nemštva, proti agitaciji poljskih listov in tudi proti osnovanju privatnih poljskih šol.“ — Strašno mora biti že res za nemštvo trdo v tej blaženi Prusiji. Živela nemška taka enakopravnost in pravicoljubnost!

Sv. oče in socializem. Kakor poroča „Linzer Volksbl.“ je bil linški škof Dopellbauer dne 19. m. m. od papeža Leva sprejet v avdienco. Škof je bil spremljan od kanonika Helletsgruberja iz Linca in nekega mladega duhovnika iz Briksena, ki je sedaj kapelan pri Animi v Rimu. Gornji list poroča o tej avdijenci sledeče:

Ko je škof predstavil kapelana, je opomnil slednji, da je bil on doma predsednik nekemu delavskemu društvu in da se bavi sedaj še s socialnimi študijami. Papež je rekel na to hitro in živahno „To je važna stvar dandanes“. In ko je kapelan obljubil, da hoče tudi nadalje delovati za velike socialne ideje svojega papeža, se je sveti oče naslonil nekoliko nazaj na svoj prestolni sedež in je rekel: „Da, trdne ideje so potrebne dandanes! Po vsem svetu gre silno gibanje in nujno je potrebno, da se tudi duhovniki temeljito bavijo s temi vprašanji, ako se hoče, da v teh viharjih zelo mnogo ljudi ne pride ob vero in v tabor socializma. Le nadaljaj pričeto delo!“

Italijansko ministerstvo je odstopilo zaradi nekega spisa o zasedanju kitajskega pristana San Mun.

Domače novice.

Osebnosti. Prečastitega gospoda Andreja Zamejica, stolnega kanonika, imenoval je presvetli cesar stolnim dekanom v Ljubljani. — G. K. Proft, c. kr. realčni profesor, je imenovan c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom za nemške šole na Kranjskem. — Pri finančnem ravnateljstvu sta imenovana fin. koncipist gosp. Anton Janežič, finančnim komisarjem in konceptni praktikant gosp. Makso Debevc začasnim finančnim konceptistom. — Glavni učitelj koprškega učiteljskega, sedaj okrajni šolski nadzornik v Pulju, g. Štefan Križnič je imenovan ravnateljem ženskega učiteljskega v Gorici. — Višji komisar in načelnik tretjega oddelka mornarice gosp. Ivan Marušič je dobil povodom svojega vpokojenja viteški križec Franc Jožefovega reda.

Ugovori, katere je dne 3. maja 1899 slovenska mestna opozicija vložila proti volitvam v občinski svet ljubljanski, razkrivajo toliko krivičnosti in nasilnosti gospodujoče klike, da so volitve pod kraljem Milanom na Srbskem le senca proti svobodi, katero so dali ljubljanskim meščanom okusiti „Narodovi“ liberalci. Ne dvomimo, da bode stranka, ki si je s takimi sredstvi pomagala do zmage, imela tudi pogum, v občinskem svetu proglasiti veljavnost volitev in ugovore, naštevajoče brez števila protipostavnih dejstev, zavračati z zofizmi. Na to je opozicija pripravljena, ker ve, kdo sedi na novih klopih občinske posvetovalnice. Drugače pa utegnejo zažvižgati na Dunaju, kamor se bode opozicija pritožila Upravno sodišče, kjer ne komandirata dr. Tavčar in Hribar, bode sedaj še ošabnim mestnim svetnikom nakomandiralo najbrž nekaj družega. Že z ozirom na zakon, da se štetje glasov ne sme vršiti za zaklenjenimi durmi brez kontrole nasprotne stranke, ni dvoma, da poreče upravno sodišče: „Retour marschirt: Turk, Tavčar, in vsa kompanija!“

Brzjavka iz Prage. Udeležba pri koncertu na Žofinu pod protektoratom Riegra na korist koroških slovenskih šol je bila v sredo demonstrativna in ogromna. Navzoči so bili: rektorja in dekani univerze in tehnike, predsedstvo češke akademije, reprezentacija mesta Prage, deželnega odbora, znanstvenih zavodov, industrije, trgovskih bank in vseh višjih učilišč. Hilbertova je deklamirala Gregorčiča in Prešerna, Šmidova, Germ, Krsnik so peli slovenske pesmi. Virtuoz Malek in Kubelik sta navdušila občinstvo. Slovenske točke so bile gromovito aplavdirane. Elegantno občinstvo je napolnjevalo žofinske prostore. Živela slovanska vzajemnost! Naprej zastava Slave!

Iz Gorice smo prejeli o ondotnih razmerah od dveh strani zelo obširna pisma, katerih pa ne moremo priobčiti, ker bi s tem utegnili uslugo storiti le kranjskemu listu, ki si želi na Goriškem razkola. Mi smo prepričani da je sloga med goriškimi voditelji nujno potrebna, in tudi ne vidimo nobenega razloga za razdor, vsaj stvarnega ne. Najlepše bi bilo, ako bi pod sedanjim delavnim in zaslužnim vodstvom vsi odlični rodoljubi v soglasju skupaj delovali, kakor doslej. Isto željo je lepo in stvarno naglašal v zadnjem „Slov. Listu“ naš dopisnik z Goriškega. — Obizzijeve tiskarne ni kupil konsorcij „Prim. Lista“, ampak poslanca grof Coronini in dr. Gregorčič.

Pogoji goriških slovenskih poslancev. Dr. Gregorčič je v imenu slovenskih poslancev odgovoril deželnemu glavarju Pajerju glede sporazumljenja med slovenskimi in laškimi poslanci in stavil natančne pogoje, pod katerimi so slovenski poslanci pripravljeni skleniti mir. Pogoji zahtevajo popolno ravnopravnost obeh deželnih jezikov v deželnem zboru in v odsekih, v deželnih uradih in zavodih, podporo okrajnim šolskim zalogam s sredstvi dež. zaloga in povišanje učiteljskih plač, podporo za ceste, za vinorejce, za nakup delnic vipavske železnice, dalje odpravo mitnic in povoljno rešitev vprašanja o slovenskih šolah v Gorici.

Iz Zeleznikov se nam poroča o surovem pretepu, ki se je zopet zgodil v gostilni pri Škovincu. Bilo je pravo mesarsko klanje in pobijanje. Na zadnje so pred gostilno nekoga, kakor sv. Janeza, vrgli čez most v vodo, ki pa ni utonil, ampak se le močno pobil. Ko bi se bila taka surovost zgodila v kakšnem konsumnem društvu, jojmene! ali bi se grozil naš liberallec v „Narodu“! Pripomnimo še, da ima Škovinec čas, naročati godbo za pretepače, ker kot občinski odbornik nima nič posla. Zadnja občinska seja je bila pred 18. meseci!

Iz Vodmata. Znani Malovrh je v „Narodu“ postavil Vodmatčanom za izgled Andreja Trškana, s katerim ga vežejo simpatije iste usode. Občno nevoljo je vzbudila v Vodmatu ta predrznost in poštene Vodmatčani se lepo zahvaljujejo za take izglednike.

Iz Metlike smo prejeli od g. Ant. Trčka pojasnilo, da oni krojač, ki je izgubil službo v metliški bolnici, ni tako reven, kakor se je pisalo v „Slov. Listu“, ker ima sina dijaka in ker vživa hči 15 gld. penzije. Dopisnik trdi, da se je mož odstranil zato, ker ni sposoben za strežbo bolnikom in ker ni metliški občan. Dopisnik dalje izjavlja, da je on še danes prijatelj dr. Kreka in nasprotnik kapitalistov, ker pozna dr. Kreka kot delavnega moža, kateri se ne boji javnosti, svojega prepričanja nikdar ne menja in ne sovraži političnega nasprotnika, česar pa dopisnik pogreša pri našem prejšnjem dopisniku.

S Češnjice se nam poroča: S prvim majnikom začela je delovati „Hranilnica in posojilnica na Češnjici pri Železnikih“, registrovana zadruga z neomejeno zavezo. Kako potrebna je hranilnica in posojilnica pri gospodarski zadrugi, vedo najbolje tisti, ki jo že imajo. To je temelj, na katerega se stavi trdno gospodarsko društvo, to je pa tudi trn v peti liberalcem. Načelstvo „Hranilnice in posojilnice“ obstoja iz načelnika in šestih odbornikov. Udje prvega načelstva so: France Prevec, posestnik na Studenem, načelnik; France Demšar, trgovec na Češnjici; France Gartner, posestnik v Dražgošah; Jožef Gartner, posestnik v Podlonkom; Jakob Kavčič, posestnik v Dražgošah; Luka Markelj, posestnik na Jese novcu; Luka Pogačnik, posestnik na Češnjici, odborniki. Veseli me, da se je dopisnik v „Slov. Narodu“ od 28. aprila tudi mene spomnil. Naklada mi zasluge za železniško kons. društvo in gospodarsko zadrugo na Češnjici. No, dobro, samo toliko ne zaslužim! Napade na društvi pa jaz vse rad sprejemem. Prilike ste imeli, prepričati se, da Vam nisem nič zamolčal. Le po meni torej, kar mi gre! Odkrijte, kar je pobarvanega, samo sprejeti boste morali tudi, če Vam bodem jaz kaj odkril. Zasluzek za to, da sem branil društva, je velik in tudi Vam, g. dopisnik, gotovo dobro znan. Kar se tiče prodaje petijota, Vas imenujem lažnika, dokler po politični oblasti ne preiščete hramu mojega očeta in ne najdete petijota. Za natolcevanje se pa vidimo kje drugje. Vožnjo pri društvih prepustim Vam, mogoče, da se, ker nimate dosti opravila, kaj opomorete ž njo. Le tako naprej! Z izzivanjem zbudi se človek in tem bolj pridno dela. Ustanovila se je posojilnica. Kako bodem z veseljem delal in celo za veliko plačo! Ubrinite mi! Sploh Vam pa rečem s fantovsko pesmijo: Kdo nam pa more kaj? nobeden prav nič!“

Fr. Demšar.

„Kje so naš stric?“ tako sta popraševali te dni po Ljubljani dve devetletni deklici s štajarskega. Ušli sta z doma in peš prišli brez

solda 14 ur daleč v Ljubljano obiskat strica, katerega nista nikoli še videli. Mestni stražnik je slučajno našel deklici na ulici in jih potem peljal do strica (g. St.), o katerem sta vedeli samo, kako se piše. Kmalu nato je pa že prišla z doma teta iskat izgubljeni dekleti.

Deželni zbor kranjski. V seji dne 2. maja je poročal poslanec Višnikar o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1899. Proračun kaže, kako je regulacija učiteljskih plač vplivala na ta zaklad. Potrebščine so znašale za leto 1898 398.573 gld., za leto 1899 pa znaša po treščina 454.891 gld. Torej je primanjkljaja za leto 1899 430.954 gld., ker pokritje znaša samo 23.937 gld. Primanjkljaj se bo pokrili iz deželnega zaklada. Zbornica je proračun odobrila in rešila več prošenj. Prošnja učiteljev ljubljanskih ljudskih šol, naj se določijo službene doklade vsem jednako na 60 gld., učiteljicam pa po 50 gld., se je ugodilo. — Prošnja županstva v Št. Jerneju, da bi se členom cenilnih komisij osebne dohodarine izposlovale dnevsčine, se je odstopila vladi. — Poslanec Ulm je poročal o načrtu zakona glede razglasitve za napravo in obrat električnih daljnovodov. O tem je deželni odbor predložil načrt zakona, po katerem bi posestniki nepremičnin morali dopustiti na svojih posestvih služnosti proti primerni odškodnini v ta namen, da se pri elektrarnah z vodno silo napelje električna sila čez njih svet in na njem napravijo za tokovod potrebne stavbe in naprave. Pravica do razlastitve se ne sme dalje raztegniti, kolikor je razlastitev potrebna za namen električnega podjetja. Po kratki debati je bil načrt zakona vsprejet. Predloženi načrt zakona o oproščenju odplačevanja za lovske karte je bil po daljši debati vsprejet. — Zbor je imel včeraj 16 sejo. Sklenil je, da se od občinske ceste od Rakeka čez Ivanje Selo, Laze, Martinji Hrib do Dol. Logateca proge med Lazi in Dol. Logatcem uvrstijo med okrajne ceste. Za popravo te ceste se logaškemu okr. cestnemu odboru dovoli 1000 gld. podpore. — Večina vsprejme načrt zakona, po katerem se razdruži občina Turjak v dve samostojni občini Turjak in Rob. (Ta sklep je obžalovanja vreden, ker bode najbrže Slovincem le škodoval pri volitvah.) Vsprejet je bil proračun za kmetijsko šolo na Grmu; potrebščina se proračunava na 15970, pokritje na 13020 in primanjkljaj na 2950 gld. — Zbor dalje sklene gradnjo vodovoda za Novo Mesto in vasi Bršljin, Kandija, Žabja Vas, Šmihel, Jedinščina, Gotna Vas in Črmošnice. Troški se proračunavajo na 155.000 gld.; od te svote bi država prevzela 48%, dežela 30% in udeležene občine 22%. — Mestu Ljubljani se dovoli v delno pokritje kupnine v znesku 48.000 gld. za nakup Galletove hiše najetje posojila 32.000 gld.; dalje še posojilo v znesku 800.000 gld. in sicer: za Mestni dom 120.000, za osemrazredno slovensko deklinško šolo in župnišče pri sv. Jakobu 100.000 gld., za mestno ubožnico 65.000 gld., za ljudsko kopel 20.000 gld., za tlakovanje cest in trgov 120.000 gld., za nove ceste, ulice in trge 175.000 gld. in za povečanje elektrarne 200.000 gld. Pri tej priliki poslanec Luckmann naglašja, da je mestni zastop malo preveč navdušen za „napredek“, ker obč. priklade so v zadnjih letih le preveč narasle. Odgovarja mu župan Hribar, da je občina pač naredila dolgove, toda najeta posojila večinoma porabila za razne investicije. — Prošnja vasi Lobčec pri Žalini glede podpore za zgradbo napajališča se odstopi dež. odboru. — Občini Planina pri Vipači se za zgradbo nove obč. poti od Dolenje Vasi dovoli 1000 gld. podpore. — Prihodnja seja bode v torek.

Iz štajarskega deželnega zbora. Poslanec dr. Rozina je predlagal, da naj se v Ljutomeru ustanovi šola za viničarje s slovenskim učnim jezikom. Nemška večina deželnega zbora je šolo dovolila, a sklenila, da bodi učni jezik — nemščina. Klofuto za klofuto dobivamo Slovenci od Gradca! Proč od Gradca! — Knez Alfred Lichtenstein je odložil deželno-zborski mandat. Tudi poštenim Nemcem se tedaj studi, gledati krivice, ki jih delajo liberalci. Govori se, da so nemški katoličani kneza preprosili, naj umakne svojo odpoved.

Občino Vuzenico bi Nemškutarji radi raztrgali in ločili trg od okolice, da bi lože najprej ponemčili trg, potem pa okolico. V tem smislu je sprejel predlog štajarski deželni zbor v kljub temu, da ga je temeljito spodbijal posl. dr. Rozina. Upanje je, da vlada tega brezvestnega sklepa ne predloži cesarju v potrjenje.

Rimski tempelj so na stroške graškega deželnega muzeja začeli izkopavati na Hajdini pri Ptuj. Pričakuje se, da se bode našlo nekaj velezanimivega.

Železnica Celje-Velenje je imela l. 1897. izgube 58.777 gld. in železnica Polčane-Konjice 3.202 gld. Letošnjo jesen se otvori proga Velenje-Spodnji Dravberg in potem je upanje, da oni primankljej izgine. Iz Celja bo pa po novi železnici veliko okrajšana pot na Koroško.

Pometaj pred svojim pragom! Piše se nam: „Slov. Narod“ je v št. 102. priobčil notico z naslovom „Lep trifolij“. — Mi se v podrobnosti teh vrstic ne bomo spuščali, ker ni vredno. Želimo pa, da bi gospodje one stranke poučili svoje kolege, kako naj se obnašajo proti ljudstvu, in to v prvi vrsti gosp. dr. Kušarja.

Volilo. Pevskemu društvu „Slavec“ je volil umrli dolgoletni član g. Ivan Potočnik svoto 100 gld. Bodi mlademu pokojniku blag spomin.

Iz Celja se nam poroča: Luteranski župnik Jaquemar iz Ljubljane je naprosil nekega pastora z Dunaja, da sta prišla preobračat Celjane k protestantizmu. Mahala sta po „možeh teme“, po katoliški duhovščini. Kakšno luč sta prižigala luteranca Celjanom, se spozna iz tega, da je zbor blagoslovil poslanec Wolf. Upanje imajo, da do jeseni že nekaj „zvestih“ katoličanov prestopi v — „Volčjo cerkev“, kjer bo za papeža izvoljen Wolf, za namestnika pa Pommer.

„Slovensko bralno društvo“ v Škofji Loki je uprizorilo dne 19. marca igro s petjem „Čevljar baron“. Kdor jo je videl v Loki igrati enkrat, se ne bode čudil, da se je uprizorila že tretjič, ampak čudil se bo, da se to more zgoditi na tako malem prostoru, a vender z najboljšim uspehom. Zbrane so bile res najboljše moči. Vsa čast pevovodji g. Josipu Svetliču, kateri je menda zložil igri primerne in tako prijetne napeve. Dne 23. aprila igrala se je jednodejanjka s petjem „Bob iz Kranja“, pri kateri je žela, kakor še vedno, gdč. Julijana Homan obilno pohvalo kot „Potinja in Kranja“. Občinstvo ji je burno ploskalo, ravno tako g. Ivanu Karmelu. Obadva igrata tako naravno in dobro, da si brez njih pri nas ne moremo misliti dobre predstave. Za ulogo „Polonice“ pa smo pogrešali boljše moči, kakoršne smo bili že vajeni. Ali jo ni bilo dobiti? Isti večer je tudi „Rateško bralno društvo“ nam pokazalo, da kaj zna. — Prijatelj igre in petja.

„Slavec“, klub slovenskih kolesarjev, izvolil si je na svojem ustanovnem občnem zboru zadnjo soboto nastopni odbor: predsednik g. Ivan Dražil, podpredsednik g. Lavoslav Verzak, tajnik g. Artur Jakše, blagajnik g. Aleksij Götzl, odbornik g. Fran Ks. Stare; revizorja gg. Fran Milavec in Edmund Roos.

Odbor slov. kat. akad. društva „Danica“ na Dunaju se je za letni tečaj tako-le sestavil: Dolšak Fran, cand. med., predsednik, Srebrnič J., stud. phil., podpredsednik, Carli Ante, cand. iur., tajnik, Remec Bogumil, stud. phil., blagajnik, Cvetek Anton, stud. iur., knjižničar, Vadnal Anton, stud. phil., gospodar.

Mestna hranilnica v Radovljici. V mesecu aprilu 1899 je 157 strank vložilo 35266 gld. 94 kr., 116 strank vzdignilo 16543 gld. 97 kr., 36 strankam se je izplačalo posojil 29020 gld.

Mestna hranilnica v Novem Mestu. V mesecu aprilu 1899 je 162 strank vložilo 67064 K 72 72 h, 108 strank vzdignilo 23525 K 79 h, toraj več vložilo 43538 K 93 h.

Razne stvari.

Spomenik cesarice Elizabete so odkrili 30. pr. m. v Mentone ob ogromni udeležbi ljudstva.

Spomin smrti Zrinjskega in Frankopana je proslavil hrvatski narod te dni, kakor vsako leto, na veledostojen način: z mašami zadušnicami in ganljivimi spisi po listih.

80letnica hrvatskega pesnika Ivana viteza Trnskega. Nestorju hrvatskega Parnasa priredila so vsa zagrebška društva dne 30. pr. m. impozantno serenado. Pelo je nad 150 pevcev. Drugi dan poklonila pa se je jubilarju vitezu Trnskemu velika deputacija in mu vročila krasno addresso, izdelano od več hrvatskih umetnikov. Tudi bratje Slovenci čestitamo osivelemu jubilarju, slavnemu hrvatskemu pesniku.

Požar v Gutu je napravil nepopisne škode. Zgorelo je 1284 raznih poslopij, med temi 484 hiš, 2000 domačih živalij, tudi mnogo ljudi. Več oseb je radi tega zblaznelo. Po požaru je bilo nad 2000 ljudi brez strehe in okoli 1000 ljudi ni v 36 urah zavžilo ničesar.

V Floridsdorfu pri Dunaju so sklenili pri stavbi za novo šolo (ljudsko in meščansko) narediti kopališče za učence, kjer se bodo tudi plavati učili. To je prvi slučaj v Avstriji.

Vodovod na Dunaju. Župan dr. Lueger kupuje od admontskega samostana 7 gorskih jezer za 40 000 gld. za dunajski vodovod. Stala bo zgradba vodovoda, ki bode dajal na dan po 70 tisoč kub. metrov pitne vode, blizu 40 milijonov gold.

Hrvatski časnikarji nameravajo prirediti sestanek, na katerem bi določili hrvatskemu časopisju bolj zvišen in odmerjen smoter.

Luccheni je poskušal samoumor. Iz Ženeve se poroča, da se je Luccheni hotel že večkrat umoriti, a ni jedenkrat se mu ni posrečilo. Vzrok je baje ta, ker mu je v zaporu preveč dolgočasno.

Bogata najdba. Iz Temešvara se poroča, da so našli nedavno kmetje na polju blizu Oršove veliko množino starih zlatnikov, od katerih so nekateri po 100 gld. vredni.

Na pariški razstavi bodo Američani razstavili kip v naravni velikosti iz čistega zlata, vreden 1 $\frac{3}{4}$ milijona frankov. Prekovali bodo potem ta kip v zlate novce.

Portoriko je kadil dne 4 t. m. neki uradnik na Dunaju in razneslo jo mu je pred nosom. Narejena je bila v neki moravski tovarni.

Najnovejše vesti.

Za liberalce so se proglasili nastopni du najski vseučiliščniki, ki so poslali „Slov. Narodu“ dva telegrama z vsebino, da čestitajo liberalni stranki na zmagi in da se klerikalizem mora zdrobiti v prah: Andrejka, Anton Božič, Demšar, Simon, Dolar, Fatur, Jerala, Kukovec, Klešnik, Kranjc, Merhar, Ockerl, Pernuš, Preindi, Potočnik, Schubert, Tičar, Vodnik, Žirovnik, Andres, Bytsek, Bučar, Dolenc, Ferjančič, Jeršinovic, Kandare, Koblar, Komatar, Kos, Kovač, Kraigher, Kreft, Logar, Novak, Omersa, Pečnik, Pijano, dr. Plemelj, Poznik, Reissner, Romold, Skaberne, Šturm, Šerko, Šuklje, Valentinčič, Verčon, Vidmar, Vodnik, Zupanič, Zupančič in Zabukovšek. — Pripomnimo samo tole: 1.) Ta dva telegrama sta plačala klerikalca Knafelj in Jančar, ki ne zaslužita prahu. 2.) Našteti mladeniči so vzrasli o kruhu klerikalnih starišev in nekateri na počitnicah še sedaj jedo moko sv. Vincencija — tedaj, klerikalci pozor, preden ste zdrobljeni v prah!

Značilno. Jako neljubo je „Slovenskemu Narodu“, da hrvaški listi o zadnji zmagi liberalizma v Ljubljani nočejo prinašati slavnih člankov. „Narod“ je tedaj ozmerjal „Hrvatsko Domovino“, pri kateri so najodličnejši hrvatski rodoljubi, da je — hujšega ji po svojem prepričanju ni mogel reči — klerikalna. Pohvalil je „Narod“ le „Hrvatsko Pravo“, glasilo hrvaških — čifutov. No, „gliha vkup štrih!“ pravimo Kranjci.

Zmešnjava? List „Süden“ poroča, da so pri ljubljanskih občinskih volitvah v tretjem razredu zmagali liberalci, v drugem razredu kandidati narodne stranke, v prvem razredu pa liberalna Slovenca dr. Bleiweiss in Grošelj. Ta list izdajajo naši državni poslanci!

Grozne reči pripoveduje gosp. dr. Krek v „Slovenca“ o šolskih razmerah na Nemškem. Šole so verske, v berilih otroci čitajo nekoliko o Kristusu in Mariji, ljudje pa vender niso medvedje, ampak so skoraj bolj v pameti naprej,

kakor na Kranjskem, kjer imamo tako napredne učitelje, da bi jim prišlo slabo, ako bi izvedeli, da je na Nemškem učitelj nekje celo — cerkovnik.

Snežilo je včeraj v Ljubljani skoraj ves dan, kakor po zimi. Danes sije sonce in pobira zadnji sneg. V Ljubljani ni naredil sneg dosti škode. Drugod ga je padlo več. Iz Nemčije se poroča o velikih sneženih zametih.

Iz Maribora se nam poroča: „Narodni dom“ v Mariboru bode kmalu dovršen. Sezidala ga je „Posojilnica“ in stane nad 200.000 gld. To je najlepše poslopje v mestu in ima n. j. krasnejšo dvorano v celi Štajerski. Vidi se stavba, stoječa sredi mesta, že z železnice. Visoko se dviga nad streho lepa kupola, odkoder je veličasten razgled po vsem mestu in vsi okolici. „Čitalnica“ in „Posojilnica“ imata v domu že svoje prostore. Dvorana se bode rabila za predstave in veselice. „Narodni dom“ je delo čeških rok, lepši je kot ljubljanski in bolj praktično zidan. Tudi poslikan je okusno. Ako dobi še podružnico, kot dom za kmete in konje, potem bo vsem ustrezno.

„Slovenske Matice“ občni zbor bode dne 24. maja ob petih popoldne v mestni dvorani v Ljubljani. — Pri zadnji seji „Matice“ se je sklenilo, da bode v prihodnje „Letopis“ obsegal samo društvene zadeve in imenik članov, za znanstvene članke se bode pa izdajala posebna knjiga z naslovom „Zbornik Matice Slovenske“. Obžalujemo, da si „Matica“ ne upa na dan s posebnim znanstvenim listom.

Ruščina se utegne uvesti kot učni predmet na realkah in realnih gimnazijah na Nemškem. Takó vsaj v dolgem članku toplo priporoča „Kölnische Zeitung“. Baron Hein, ki sovraži ruščino, je vesel, da ni deželni predsednik na Nemškem, ampak na Kranjskem.

Iz Marenberga se nam piše: Tukajšnje zavžitno društvo izvrstno napreduje. Slovenci so vsi kar navdušeni za društvo, ki kmalu postane kmetijska zadruga. Nov pogum so dobili slovenski kmetje, ki so že obupavali. Mimogrede naj omenim, da je kava družbe sv. Cirila in Metoda izvrstna; kupujejo jo celo Nemci, ki pravijo, da je boljša, kot vsaka druga kava.

Češki hribolazci so dne 5. t. m. došli na Reko, kjer so jih Hrvatje navdušeno pozdravili. Odpluli so s parobrodom „Pannonia“ v Dalmacijo.

Jezikovni zakon izda vlada kmalu s pomočjo § 14. Dr. Kaizl je zato šel v Prago, da Čehi ne bodo zakonu nasprotovali. Upa pa vlada tudi brez Čehov dobiti v zbornici večino za zakon. Slovence more rešiti le državni zakon. Zmerne nemške stranke mu niso nasprotne. Zlasti, krščanski socialci že želé miru in dela.

Hrvati so jako veseli, da je kranjski deželni zbor sklenil uvesti na realki hrvaščino. Došlo je iz Hrvaške že več pristrčnih brzojavk v Ljubljano od poslancev, vseučiliščnikov in uredništev listov.

Hudodelstvo v Lillu. Židovski in mokraški listi in „Slovenski Narod“ so veliko pisali o bratu hudodelcu Flamidienu in blatili klerikalce. Sedaj je pa toliko kot gotovo, da je Flamidien nedolžen in da so le peklenške pošasti v človeški podobi učinile hudodelstvo, da bi omadeževale katoliško šolo v konviktu bratov. Kaj porečejo „Narodovci“?

Darila.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so poslali: Slavna Posojilnica v Konjicah 25 gld. — Slavna Posojilnica v Gornjem Gradu 5 gld. — Sla na Notranjska posojilnica v Postojni 20 gld. — Slavna Posojilnica in hranilnica v Sinčevsi na Korškem za velikovsko šolo 70 gld. — Slavna Posojilnica v Cerknici 10 gld. — Č. g. Anton Ležnik, župnik pri Sv. Duhu v Ločah 10 gld. ustanovnine. — Trnovski gost v Ljubljani 2 gld. — A. Koblar 4 gld. — Č. g. Pr. Zakrajšek, semeniški duhovnik v Gorici, 25 gld. nabrane med goriskimi slovenskimi bogoslovci. — Slavno uredništvo „Slovenca“ v Ljubljani 21 gld. 20 kr. — G. Ivan Bonač, trgovec s papirjem v Ljubljani, 20 gld. kot prvo skupilo za Tomo Zupanove razglednice. — Slavna Posojilnica v Logatcu 10 gld. — Č. g. Avg. Skočir, kurat dež. bolnice v Gradcu, 25 gld. za prvih 5 mesecev t. l. — Darilo nekega rajnega duhovnika 163 gld. 40 kr. — Č. g. Ivan Trpin, beneficijant v Šmartnu pri Litiji, 5 gld. za prodane razglednice kot l. donesek ustanovnine. — G. Hinko Cerer

v Boštanju nabral 3 gld. na svatbi Terezinke Kirarjeve z z geslom: „Naprej zastava Slave!“ — Živeli navdušeni nasledniki!

Blagajništvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

21 (48—11)

Na vseslovensko

delavsko slavnost!

Birmanska darila!

Najboljše, najceneje, pripoznano natančno regulirane ure

priporoča 55 (3—1)

tvrdka
Janko Klopčič
v Ljubljani,
Prešernove ulice
št. 4.

Žepne ure za dečke in deklice od 5 gld. naprej!
Veliko zalogo zlatnine in srebrnine.

Cerkvena mizarska dela.

Podpisane izdelujem zlasti **cerkvene klopi, spovednice okna, vrata in klečalnike** po vzorcih in lastnem načrtu ter se za taka dela priporočam čast duhovščini in cerkvenim predstojništvom. Zagotovim izvrstno delo in nizke cene. Že desetim cerkvam sem izdelal klopi v največjo zadovoljnost.

Da je moje delo res trdno in lepo, spričujejo klopi po farnih cerkvah v Dobu, Radomljah, na Rovu, Brdu, Goričici, v Moravčah, Pečah, Komendi, pri Sv. Jurju pri Kranju in v novi cerkvi v Vodicah, pa spovednica na Holmcu.

Ravno sedaj izdelavam cerkvene klopi za farno cerkev v Čemšeniku.

Postavljenje novih klopij v cerkvi traja le 5 do 6 dni.

Josip Stupica na Viru,

43 (41—6)

pošta Domžale.

Obrtno naznanilo.

Usojam si uljudno naznaniti, da se od danes naprej nahaja moje

sobno, cerkveno in dekoracijsko obrtovanje

v Vegovih ulicah št. 8

pritlično.

(Poleg realke v Seemanovi hiši.)

Uljudno priporočuje se naklonjenim naročilom bilježim 37 (10—7)

z velespoštovanjem

J. Terdan,

sobni, napisni in dekoracijski slikar.

„Narodna kavarna.“

Jutri v nedeljo
7. maja 1899
vojaški koncert.

Začetek ob 1/2 9. uri. — Vstop prost.

K obilni udeležbi vabi 56 (1—1)

z odličnim spoštovanjem

Fran Krapež.

Njega svetost

Papež Leon XIII.

sporočili so po svojem zdravniku prof. dr. Lapponi-ju g. lekarnarju G. Piccoli-ju v Ljubljani pristrčno zahvalo za doposlane jim stekleničice

tinkture za želodec

in so njemu z diplomo dne 27. novembra 1897 podelili naslov „**dvorni založnik Njihove svetosti**“ s pravico v svoji firmi poleg naslova imeti tudi grb Njihove svetosti.

Imenovani zdravnik ter tudi mnogi drugi sloviti profesorji in doktorji zapisujejo boleham **Piccoli-jevo želodčno tinkturo**, katera krepi želodec, povečuje slast, pospešuje prebavljanje in telesno odprtje.

Naročila vsprejema proti povzetju in točno izvršuje

G. Piccoli,
lekarnar pri „Angelu“
v Ljubljani na Dunajski cesti.

Tinkture za želodec pošilja izdelovatelj v skatljah po 12 stekleničic za gl. 1.26 a. vr., po 24 stekleničic za gl. 2.40, po 36 stekl. za gl. 3.50, po 70 stekl. za gl. 6.50 (poštni paket ne čez 5 kil težak), po 110 za gl. 10.30. 20

Poštnino mora plačati p. n. naročnik.

Patentovani vozički
za sedeti in ležati.

Zaloga prve

c. kr. izklj. priv. tovarne za otroške vozičke

Fran Burger

pohištvono in stavbeno mizarstvo

v Ljubljani Marije Terezije cesta št. 14.

Zastopstvo zakonito varovanih patentovanih vozičkov za sedeti in ležati. 54 (1—1)

F. P. VIDIC & Co. v Ljubljani

ponudijo po najnižji ceni poljubno množino

**stavbinske opeke,
zarezne strešne opeke**

(Strangfalz-Ziegel) in tem pripadajočo

stekleno zarežno opeko.

Strešna okna iz litega železa.

Peči in štedilna ognjišča

(lastni izdelek).

53 (3)

Roman-cement, dovski Portland-cement

pa tudi vse druge za stavbe potrebne predmete.

Najnižje cene.

KATHREINER-

Kneippova sladna kava.

Stara mamica, še meni!

Že leta sem izpričano izvrstna primes k bobovi kavi. — Pri živčnih, srcnih, želodčnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprijetnejša kavina pijača v stotisočero rodovinah.

VIZITNICE

priporoča

J. Blasnikova tiskarna.

Trnkóczyja
ustna voda
steklenica 50 kr.

Trnkóczyja
prašek za zobe
skatljica 30 kr.

kakor tudi

vse medicinično-kirurške in pharmaceutične preparate, specialitete itd., dietična sredstva, homeopatična zdravila, medicinska mila parfumerije itd. itd.

priporočajo in razpošiljajo na vse strani

13 (12—5)

lekarniške tvrdke:

Ubal pl. Trnkóczy v Ljubljani na Kranjskem,
Viktor pl. Trnkóczy na Dunaju, Margarethen,
Dr. Oton pl. Trnkóczy na Dunaju, Landstrasse,
Julij pl. Trnkóczy na Dunaju, Josefstadt,
Vendelin pl. Trnkóczy v Gradcu na Štajarskem.

➡ Pošiljatev z obratno pošto. ➡